

עין משפט
גור מצוה

יא:

ולתנם לבעלים וזה המעשה דר"ג תנן במסכת מעשר שני (פ"ה מ"ו) גבי ציעור דתנן התם ערב הפסקה של רביעית ושל שביעית היה הציעור נותן תרומה ותרומת מעשר לכהן כו' מי שהיו פירותיו רחוק ממנו לריך לקרות להם שם פירוש שם הבעלים שיקנה אותם ללוי ולכהן ומעשה נמי בדר"ג וחקנים כו' וא"ת ואמאי לא נתן תרומה גדולה כדמתן בזה דמע"ש נותן תרומה ותרומת מעשר לכהן שהרי ר"א בן עזריה היה עמו כדקמני סיפא עמד רבי יהושע ואמר תרומת מעשר שבו נתון לר"א בן עזריה וי"ל דתרומה גדולה טרם שנסע הפרישה ונתנה לפי שקלה היתה להפריש דחטה אחת פוטרת את הכזי וניטלת באומד ועוד שהתצוה היתה כבר ממורכת צביתו של ר"ג כדמוכח בינושלמי ותרומה גדולה מפרישה בשדה מיד אחר המרוח כדאמרין בינושלמי דמעשר שני מלא פירות בשדה מפחירין מותרין משום גזל וחייצין בנעשר ופטורין מתרומה דא"ל לגורן שיעקר אא"כ נתרמה תרומה ממנה:

וַיִּתְּנוּ לַיהוֹשֻׁעַ, וא"ת והא קנסיניהו עורא וי"ל דס"ל כר"ע דאמר דקודם קנס דוקא ללוי ואחר קנסא לכהן וללוי כדאמר פ"ב דכתובות (דף כו, ו) ושם ד"ה אין"ו ואם תאמר ר' יוחנן בן גודגדא שאמר לר' יהושע חזור בך שאתה מן המשוררים ואני הן המשוערין (ערכין דף יא:), משמע שזו שניהם לויס ובשלהי החליל (סוכה דף נו:), אמרינן מגיפי דלתות שבמקדש היו נוטלין שכרן מלחם הפנים ולחם הפנים אינו מותר אלא לכהנים וי"ל בג' מקומות היו הכהנים שומרים בצמח"ק כדאמר' גריש מס' תמיד ואותן מגיפי דלתות היו נוטלין שכרן מלחם הפנים:

מִקוֹמוֹ מוֹשְׁכָר לוֹ, כסיפא קמני שקבלו שכר זה מזה וא"ת

ולתנם לבעלים וזה המעשה דר"ג תנן במסכת מעשר שני (פ"ה מ"ו) גבי ציעור דתנן התם ערב הפסקה של רביעית ושל שביעית היה הציעור נותן תרומה ותרומת מעשר לכהן כו' מי שהיו פירותיו רחוק ממנו לריך לקרות להם שם פירוש שם הבעלים

ומקומו מושכר לו ועישור אחר שאני עתיד למור נתון לעקיבא בן יוסף כדי שיוכה בו לעניים ומקומו מושכר לו וכי רבי יהושע ורבי עקיבא בצד שדהו של רבן גמליאל היו עומדין אמר ליה ^(ב)דמי האי מרבנן כדל"א גמרי אינשי שמעתא כי אתא לסורא אמר להו הכי אמר עולא והכי אותביתיה אמר ליה ההוא מרבנן רבן גמליאל מטלטלי, אגב מקרקעי הקנה להם רבי זירא קבלה רבי אבא לא קבלה אמר רבא שפיר עביד דלא קבלה וכי לא היה להם סודר לקנות ממנו בחליפין אלא שובת הנאה אינה מבוין לקנות ממנו בחליפין הכא נמי שובת הנאה אינה מבוין לקנות על גבי קרקע ולא היא ^(א)מתנות כהונה נתינה כתיבא בהו חליפין דרך מקח וממכר הוא מטלטלין אגב מקרקע נתינה אלימता היא רב פפא אמר "דעת אחרת מקנה אותן שאני ומנא תימרא דתנן ראה אותן רצין אחר המציאה כו' ואמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן "והוא שרץ אחריהן ומגיען ובעי רבי ירמיה במתנה היאך קבלה מיניה רבי אבא בר כהנא יא"ע"פ שרץ אחריהן ואין מגיען מאי טעמא לאו משום דדעת אחרת מקנה אותן שאני אמר ליה רב שימי לרב פפא הרי גט דדעת אחרת מקנה אותה ^(א)ואמר עולא "והוא שעומדת בצד ביתה או בצד חצרה שאני גט "דאיתיה בעל כרחא מתקיף לה רב ששת בריה דרב אידי ולא קל וחומר הוא ומה גט דאיתיה בעל כרחא אי עומדת בצד ביתה ובצד חצרה אין אי לא לא מתנה דמודעתיה לא כל שכן אלא אמר רב אשי

מסנות. של כהונה ולויה ומעשר עני: **נסינה כסינא** **בסו**. כדכתיב

(דברים כו) ונתתה ללוי זה מעשר ראשון לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר

עני לפיכך אסור להקנותו בסודר דדרך מקח הוא שזה נותן לו כליו תחתיהן ונראה זה כמוכיח לו: **נסינה אלימפא** **ביא**. מותר להקנות מתנות כהונה על גבי קרקע: **רב פפא אמר**. לעולם בתורת חזר קנאו ואפילו הכי לא תקשי לעולא דהא דלא צעינן הכא עומד בצד השדה משום דדעת אחרת מקנה אותן שרצן גמליאל הקנה להו מטלטלין שהיו לו בחצר שלהן ולא מהפקירא קנו ויומה מתנה הן לקנות ואע"ג דאין עומד בצד השדה: **והוא שרץ אחריהן**. הנזי מהלך והגוזלות מדדין ומתניתין דקמני זכתה לו שדהו כגון שהיה יכול לרוץ אחריהן ומגיען קודם שיאלא משדהו: **ה"ג ובעי ר' ירמיה במתנה היאך**. אם היו נזי וגוזלות של אדם אחד והם בתוך

חצר

שדה חצירו ונותנן צעליהן לבעל שדה במתנה היאך הדין מי צעינן והוא שרץ אחריהן ומגיען ואי לא לא קני ומאי נותן למיהדר ביה או לא: **קנלה מיניה רבי אבא**. להך צעיא מרזי ירמיה דשפיר דק שיש חילוק בין מתנה להפקר ובמתנה אע"פ כו': **ואמר עולא**. במסכת גיטין (דף עו:), גבי הזורק גט לאשתו בתוך ביתה או בתוך חצרה: **שאני גט דאיסיא בעל כרחא**. שהוא נותנו לה ולא יחאף לה למגרשה: **ולאו קל וחומר הוא**. מן העטם הזה יש לדון דכ"ש לקנין אחר: **מה גע**. דכי איתה בצד חצרה ולא יחאף לה למקנייה אפילו הכי קנייה לה חצרה אמרינן דאי איתה אין אי לא לא: **מסנה**. דליתה בע"כ דאי אמרה לא צעינא לא קניא: **לא כ"ש**. דכי אמרה צעינא כריכא שתהא בצד חצרה: **אלא אמר רב אשי**. לא תתלי טעמא משום דאיתה בעל כרחא אלא גבי מתנה היינו טעמא דלא צעינן עומד אאלה דכיון דמידה אתרבאי לא גרעה משלוחה להיטיב לה ואילו שלוחה שקיבל לה מתנה מי לא קני לה ואפילו אין עומדת בצדו חצרה נמי לא שגא הלכך גבי מתנה דזכות הוא לה אין סהדי דניחא לה שמהא שלוחה וקנייא לה כשליח אבל גבי גט דחוב הוא לה לא יחאף לה שמהא שלוחה הלכך כי עומדת בצדה על כרחא ידה היא וידה קניא גבי גט על כרחא ואי לא לאו ידה הוא ולא שלוחה הוא. טעמא דיש חילוק בין גט למתנה ואף על גב דתרווייהו דעת אחרת מקנה אותן משום דהך חצר אף על גב דאתרבאי משום יד כדאמרן לעיל (דף י:), לא גרעה משליחות דאי נמי לא אתרבאי מונתן בידה הוי נפקא לן חצר משליחות וכי אכזטריך לרצויי משום יד משום קטן וקטנה דלתניהו בתורת שליחות אכזטריך וכל היכא דאיתיה לשליחות איתיה לדין חצר הלכך גבי גט דחוב הוא לה אין חצין כו' כלומר אין אדם יכול לעשות שליח לחוב אדם שלא מדעתו וחזרו נמי לאו בתורת שליחות מצינא לאתויי דתתגרש שלא מדעתה הלכך בגט לא תרציייה אלא משום יד ומה ידה דסמוכה לה אף חצירה בסמוכה לה:

גבי

שנים אוהזין פרק ראשון בבא מציעא

ומקומו מושכר לו. וקבל ממנו שם שכר המקום דהכי קמני סיפא"י נתקבלו זה מזה שכר. וכל כך למה כדי לקנות מעשר שתהא חזרו קונה לו לפי שהמטלטלין אין קויון אלא או במשיכה או חזרו תקנה לו: **נתון לעקיבא**. גבאי היה ואותה שנה שנת

מעשר עני היתה: **כי אבא**. רבי

אבא לסורא אמר להו כו': **מטלטלי אגב מקרקעי הקנה להם**. ולאו משום דתקני להם מקומם בתורת חזר שאפילו הקנה להן חזר אחרת שאינן בתוכה קניו נמי כדמתן (קדושין דף כו.) נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף משנתן הכסף בשביל הקרקע והמטלטלין או אפילו קרקע במכר ומטלטלין במתנה נקנין המטלטלין בקנין הקרקע בלא משיכה כדילפינן בקדושין (סג) מויתן להם אביהם מתנות רצות לכסף ולזהב עם ערים ^(א)בזרות אשר ביהודה"י: **קנלה**. להאי תירוץ: **וי לא היה לכן סודר**. למה לו לקבל מהן מעות: **אלא**. סודר מאי טעמא לא דטובת הנאה שהיתה לו לרבן גמליאל במעשרות הללו: **אינה חשובה ממוין**. דמהא נקנית בחליפין. דליכא למימר כי קנה ליה ר"ג להאי סודר אקנייה חליפין ידידיה בכל מקום שהן דכיון דאין לו צהן אלא טובת הנאה שצידו לתמו לכל מי שירצה אין זו חשובה ממוין לחול על זו קנין חליפין: **הכא נמי**. גבי קנין קרקע: **אינה ממוין קנות על גבי קרקע**. בקנין שהקרקע עונה קנה צו אלא אפקירא בעלמא אפקר גבייהו וכי אוגר להו מקום קתה לו חזרו בתורת חזר כשאר הפקר: **ולא ביא**. מהאי דכי לא היה להן סודר לאו ראייה היא למילף מינה דאין טובת הנאה נקנית בחליפין ועל גבי קרקע דשפיר איכא למימר מטלטלי אגב קרקעאי הקנה להן. ודקשיא לך לקניינהו בחליפין:

מסנות. של כהונה ולויה ומעשר עני: **נסינה כסינא** **בסו**. כדכתיב (דברים כו) ונתתה ללוי זה מעשר ראשון לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר עני לפיכך אסור להקנותו בסודר דדרך מקח הוא שזה נותן לו כליו תחתיהן ונראה זה כמוכיח לו: **נסינה אלימפא** **ביא**. מותר להקנות מתנות כהונה על גבי קרקע: **רב פפא אמר**. לעולם בתורת חזר קנאו ואפילו הכי לא תקשי לעולא דהא דלא צעינן הכא עומד בצד השדה משום דדעת אחרת מקנה אותן שרצן גמליאל הקנה להו מטלטלין שהיו לו בחצר שלהן ולא מהפקירא קנו ויומה מתנה הן לקנות ואע"ג דאין עומד בצד השדה: **והוא שרץ אחריהן**. הנזי מהלך והגוזלות מדדין ומתניתין דקמני זכתה לו שדהו כגון שהיה יכול לרוץ אחריהן ומגיען קודם שיאלא משדהו: **ה"ג ובעי ר' ירמיה במתנה היאך**. אם היו נזי וגוזלות של אדם אחד והם בתוך

שדה חצירו ונותנן צעליהן לבעל שדה במתנה היאך הדין מי צעינן והוא שרץ אחריהן ומגיען ואי לא לא קני ומאי נותן למיהדר ביה או לא: **קנלה מיניה רבי אבא**. להך צעיא מרזי ירמיה דשפיר דק שיש חילוק בין מתנה להפקר ובמתנה אע"פ כו': **ואמר עולא**. במסכת גיטין (דף עו:), גבי הזורק גט לאשתו בתוך ביתה או בתוך חצרה: **שאני גט דאיסיא בעל כרחא**. שהוא נותנו לה ולא יחאף לה למגרשה: **ולאו קל וחומר הוא**. מן העטם הזה יש לדון דכ"ש לקנין אחר: **מה גע**. דכי איתה בצד חצרה ולא יחאף לה למקנייה אפילו הכי קנייה לה חצרה אמרינן דאי איתה אין אי לא לא: **מסנה**. דליתה בע"כ דאי אמרה לא צעינא לא קניא: **לא כ"ש**. דכי אמרה צעינא כריכא שתהא בצד חצרה: **אלא אמר רב אשי**. לא תתלי טעמא משום דאיתה בעל כרחא אלא גבי מתנה היינו טעמא דלא צעינן עומד אאלה דכיון דמידה אתרבאי לא גרעה משלוחה להיטיב לה ואילו שלוחה שקיבל לה מתנה מי לא קני לה ואפילו אין עומדת בצדו חצרה נמי לא שגא הלכך גבי מתנה דזכות הוא לה אין סהדי דניחא לה שמהא שלוחה וקנייא לה כשליח אבל גבי גט דחוב הוא לה לא יחאף לה שמהא שלוחה הלכך כי עומדת בצדה על כרחא ידה היא וידה קניא גבי גט על כרחא ואי לא לאו ידה הוא ולא שלוחה הוא. טעמא דיש חילוק בין גט למתנה ואף על גב דתרווייהו דעת אחרת מקנה אותן משום דהך חצר אף על גב דאתרבאי משום יד כדאמרן לעיל (דף י:), לא גרעה משליחות דאי נמי לא אתרבאי מונתן בידה הוי נפקא לן חצר משליחות וכי אכזטריך לרצויי משום יד משום קטן וקטנה דלתניהו בתורת שליחות אכזטריך וכל היכא דאיתיה לשליחות איתיה לדין חצר הלכך גבי גט דחוב הוא לה אין חצין כו' כלומר אין אדם יכול לעשות שליח לחוב אדם שלא מדעתו וחזרו נמי לאו בתורת שליחות מצינא לאתויי דתתגרש שלא מדעתה הלכך בגט לא תרציייה אלא משום יד ומה ידה דסמוכה לה אף חצירה בסמוכה לה:

מסורת הש"ס

א) ועירובין טו, וש"נ,
ב) נחלין קלד: א,
ג) גיטין עו: ד,
ד) [מע"ש פ"ה מ"ט],
ה) [דה"ב כא],
ו) [שי"ר לע"א],
ז) וכן ציננות פ"א,
ח) [נע"ט מוס' קדושין כו, ד"ה ומקומו ועין מוס' ערכין ל, בשד"ה כט: ולא ידענא],

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה כי אתא וכו' ערים מצורות אשר:

מוסף רש"י

ומקומו מושכר לו. ונתן לו ר' יהושע פרוטה בשכר המקום ומנאל מטלטלין נקנין עם הקרקע בכסף, והכי מסקנא דהך מילתא בנס' מעשר שני (פ"ה מ"ט) ונקבלו שכר זה מזה, ואע"פ שעדיין דהך הופרש קריית שם הוא, שאסור לשהות לחגרים דבר שאינו ממוקן, ואפילו אכלו ממנו אין כחן חיוב מיתה משום טבל, ומן המותר שפירש מעשרותיו (קדושין כו.), נתון לעקיבא בן יוסף. שנת מעשר עני היתה, ור' עקיבא גבאי עניים היה וספסיה היו שניהם עמו (שם).

רבינו חננאל

אמר רבן גמליאל עישור אחד שאני עתיד למור דנתון ליהושע (בן לוי) ומוקומו מושכר לו זה מעשר ראשון. ועישור אחר שאני עתיד למור זה מעשר עני נתון לעקיבא בן יוסף שהוא פוסטו והוא יד לעניים ומקומו מושכר לו כדי שיוכה בו לעניים ונתקבלו שכר זה מזה וכי ר' יהושע ור"ע בצד שדהו של ר"ג היו עומדין. ופרקי"ג מטלטלי אגב מקרקעי אקני להו ומכיון שקיבל ר"ג כסף שכירות הקרקע זכו הם בקרקע ובכל מה שבתוכו דקי"ל כשם שהקרקע נקנית בכסף ובשטר ובחזקה כך שכירות הקרקע נקנית בכסף ובשטר ובחזקה. ואמר' אמאי לא אקני להו ר"ג האי מעשר אגב סודר. ואמר' משום דעיקר המעשר ללוי הוא וכי מן השמים הקנורו לו ואין לבעלים בו אלא טובת הנאה שהוא רשאי לתמו לאויה לוי שירצה. וק"ל דטובת הנאה אינה נקנית בחליפין ב) דחליפין דרך מקח וממכר הוא כלומר מקבל הסודר ומקנה לו חפץ אחד ומתנת כהונה כיון דבהדיא כתיבא בהו נתינה הקנאה אגב קרקע נתנה אלימता היא. רב פפא פירק פירוק אחר דעת אחרת מקנה אותם שאני. כלומר אם אדם מקנה לחבירו כלום דבר והדבר ההוא נתון בתוך שדה מקבל המתנה קנאו ואע"ג דאינו עומד בצד שדהו. ומקשי עליה והרי גט דדעת אחרת מקנה אותה וק"ל והוא שעומדת בצד ביתה או בצד חצירה.

א) נראה דל"ל שהיה לוי.

ב) נראה דחזק כאן וי"ל ה"י אינה מתון לקנות מ"ג קרקע ולא היא חליפין דהך וכו' מתיה אינו יכול להקנות בחליפין אלא הקנאה אגב קרקע וכו'.